

Old Journalism behind the Curtain. About Reporters

Fănel Teodorașcu¹

Abstract: When the Romanians finally had their “national newspapers”, most of these were not “information newspapers”, but “political newspapers”. After a while, “information” became dominant within the pages of the Romanian newspapers. Those who understood how much “waste of passion” used the “anonymous work of a reporter” to imply, a reporter that would substantially contribute to the success of a certain newspaper, were very few. Frequently, the reporter was forced to invent “clever strategies” in order to obtain the information which the readers would expect from him. Many people held the opinion that reporter, as a “second class journalist”, needed no head, but good legs, so as to complete his work (and do his job). In our study, we aim at analysing what the Romanian interwar press wrote about the *reporter*. In order to achieve this goal, we read many articles published in various newspapers and magazines.

Keywords: journalism; newspaper; literature; the history of press; reporters

---

¹ Associate Professor, PhD, Faculty of Communication and International Relations, “Danubius” University of Galati, Romania, Address: 3 Galati Boulevard, 800654 Galati, Romania, Tel.: +40.372.361.102, fax: +40.372.361.290, Corresponding author: teodorascu.fanel@univ-danubius.ro.

Din culisele ziaristicii de altădată. Despre reporteri

1. Rețeta succesului unei gazete

Într-un articol¹ publicat în 1931, Pamfil Șeicaru arată² că *gazeta* poate fi definită ca un instrument care-i permite omului modern să participe la viața planetei³. Deși sunt mulți cei care o hulesc, *gazeta* îi este necesară omului modern în aceeași măsură în care aerul este necesar respirației. După apariția *gazetei*, omul nu a mai fost singur și a căpătat o tot mai clară conștiință a participării la viața colectivă. Datorită *gazetei*, omul a înțeles că strădaniile fiecărei persoane se află în strânsă legătură cu *ritmul universal*. Un dezastru înregistrat la Bursa din New York, de pildă, are consecințe și în cel mai mic târg, chiar dacă acolo există doar prăvălii modeste și oameni care nu știu prea bine ce e o *bursă*.

În epoca lui Șeicaru, *gazeta servea*, mai mult decât se putea bănuși, *inițierea în complexul vieții moderne*. Ea reprezenta un curs, vast și popular, asupra tuturor problemelor care frământau pe fiecare. Fără *gazetă*, nimic nu putea circula atunci. Fără mijlocirea acestui uriaș vehicul de corespundență între oameni, nimic nu putea dobândi o existență. Chiar dacă nu ducea lipsă de cusururi, *gazeta îndeplinea o funcție de nebănuită solidarizare a oamenilor. Întreaga psihologie a omului modern respira prin paginile ziarelor*.

La răspântii, când se ridică cei care consideră presa o primejdie, cei care plănuiesc o înăbușire a acestei respirații a vieții sociale moderne, sub pretextul unei mari și nobile griji de bună rânduială, pândește strivitoarea și tiranica voință de dominație. În ciuda importanței rolului pe care aceasta îl deține în societatea modernă, puțini sunt cititorii care înțeleg cât efort presupune scoaterea unei gazete:

„Firește că, pentru fiecare cititor, *gazeta este, prin firescul ei, o așa de simplă faptă*, că nimeni nu bănuiește acumularea de trudă cotidiană, mobilizarea atâtor energii, risipa generoasă de inteligență, de imaginație, de cunoștințe, pe care o înseamnă fiecare număr cumpărat de la chioșc, pe cea mai mărunță sumă. Articolul muncit cu

¹ Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, pp. 35-37.

² Trimiteri la ceea ce spune Pamfil Șeicaru în textul indicat aici au fost făcute și în Fănel Teodorașcu, *Pamfil Șeicaru*, București, Editura Ars Docendi, 2014, pp. 89, 92.

³ Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 35.

grija de a nu fi lipsit de judecata limpede, de sclipirile stilului, de linia gândirii, de ritmul muzical al frazei expresive, de argumentul logic, de imaginea inedită, articolul care, adesea, înseamnă pagina de literatură, reportajul iscoditor, în care imaginația se împletește cu intuiția unei situații ascunse sub negații solemne și oficiale, descoperirea unei realități dosite de complicitatea mușeniilor făptașe, informația exactă și activă, toată această producție este dania cotidiană a celor mai puțini făloși dintre animatorii vieții sociale”¹.

Oamenii politici sunt în primele rânduri ale celor care trag foloase de pe urma muncii gazetarilor. Gazetarii sunt cei care fac ca oamenii politici să le apară cititorilor într-o lumină care le ascunde scăderile. Asta nu înseamnă că rezultatele muncii realizate de gazetari au dus vreodată lipsă de critici aspre din partea celor aflați la conducerea țării. Mulți dintre cei care vorbesc despre metehnele gazetarilor, de fiecare dată când au ocazia, nu ar putea niciodată, trebuie spus, să facă gazetărie:

„Gândiți-vă la oamenii politici, emoționați de fiecare zbârnăitură ce le afirmă zgomotoasa și seaca lor existență; gândiți-vă cum își cultivă de harnic și de metodic impresariatul celebrității, cum știu să facă proeminentă fărâma lor de personalitate. Luați oamenii politici așezați la masa de scris, în fața unei coale de hârtie, și puneți-i să-și rânduiască păreri asupra unei probleme ce frământă îngrijorarea colectivă. Dar cereți-le ca această operație de sinteză să fie repetată, în fiecare zi, în cuprinsul articolului: cu rare excepții, ideile lor se vor epuiza la primul articol, fraza va obosi la al doilea articol, iar vocabularul se va fi terminat la al treilea”².

În cazul *cuvântului rostit*, spre deosebire de cel al *cuvântului scris*, banalitatea expresiei și vidul cugetării pot trece neobservate. În scris, totul se vede, totul se înfățișează ca sub o lupă. Nesiguranța, lipsa de originalitate, anemia verbului sau găunoșenia ideilor apar ca zbârciturile de pe o față fardată care e supusă la indiscreția sadică a lentilei măritoare. Faima de care se bucură omul politic modern are ca principal creator *gazetarul*, care ascunde de ochii cititorului, din diferite motive, multe dintre cusururile celor aflați în fruntea țării:

„Dacă i s-ar năzări vreodată unui reporter politic să-și scrie memoriile, cu eroica hotărâre de a depăna, fără niciun fel de reticență, firul tuturor amintirilor, dacă ar înfățișa crâncen și cu pasiune de adevăr tot «neglijoul» politic pe care l-a surprins, ar

¹ Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 35.

² Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 36.

provoca cel mai formidabil scandal, – ar dezlănțui cel mai teribil urlet de ură neputincioasă. Ipoteză imposibilă, fiindcă generozitatea ce sălășluiește în fiecare gazetar îl silește să se ferească de asemenea operații dărâmbitoare de legende. Un rest de firavă poezie îl obligă să țină la transfigurarea conștiință a personajelor ce devin mari și făloase prin bunăvoința ziarului”¹.

Cei care se gândesc să scoată un ziar trebuie să știe, mai arată Șeicaru în articolul său, că *rețeta succesului unei gazete* are ca ingredient principal *lăsarea unei cât mai ample libertăți celui ce-și aduce aportul lui zilnic de inteligență, de imaginație, de informație*. Ziarele de partid, pentru că ignoră această realitate, sunt nesocotite, n-au nicio influență și duc lipsă de cititori. În scrisul gazetarului se simte respirația *libertății de mișcare*. Libertatea aceasta trebuie, în mod obligatoriu, „să fie coordonată în ritmul unitar al ziarului, spre a nu da spectacolul unei contraziceri de la o zi la alta”². *De aici apare greutatea de a împăca libertatea fiecărui ziarist cu nevoia organică de unitate a ziarului, de a orchestra temperamentele cele mai variate, de a găsi afinități neabătute în zvâcnirile potrivnice ale celor ce contribuie la alcătuirea acestei opere complexe de o zi, care este gazeta*.

Un imperativ al gazetăriei este reprezentat de *contactul gazetarului cu cititorul*. Gazetarul are *suprema datorie* de a nu disprețui niciuna dintre scrisorile pe care le primește de la cei care cred în el:

„Cel ce-ți scrie și se spovedește, își spune necazul sau dorul de răzbunare așteptând satisfacția de la rândurile tale de dreaptă apărare. Uneori, graba de a scăpa de corvoada scrisului cotidian îți frânge răbdarea de a urmări fiecare scrisoare ce o primești; dar aici stă marea taină a meseriei. Să știi să desprinzi, dintr-o scurtă aruncare de privire, ceea ce este interesant din maldărul inutil de fraze, ce s-au sulemenit cu cuvinte pompoase, spre a-ți atrage atenția”³.

O redacție bună are ca dogmă respectul față de scrisorile pe care le primește. Sunt multe scrisorile care nu-i aduc gazetarului nicio informație folositoare sau care nu sunt decât niște încercări de a induce în eroare pe gazetar, de a surprinde buna credință a acestuia și, prin urmare, *de a transforma ziarul în vehicul al cine știe căreia răfuieli*. Oricât de numeroase ar fi cele inutile, cele mai multe dintre scrisorile care

¹ Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 36.

² Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 36.

³ Pamfil Șeicaru, „Presa contemporană și comuniunea cu cititorii”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, București, Tiparul românesc, 1931, p. 37.

ajung la redacția unui ziar sunt, sublinia Pamfil Șeicaru în același text, *adevărate spovedanii ale celor umiliți și nesocotiți*.

2. Ziarul modern

În anii interbelici, gazetăria era, după cum arăta Ralph Blumenfeld, fost director al ziarului *Daily Express*, într-un articol¹ care apărea, în 1933, în revista *Realitatea ilustrată*, o întreprindere comercială, așa cum erau și *marile industrii, exploatările miniere și întreprinderile bancare*. Marele ziarist modern nu mai stătea în fața unei mese de lucru presărată cu borcânașe de gumă arabică, foarfeci, mucuri de țigări și foi de hârtie. În noua epocă, cea a ziarului modern, el putea fi găsit într-un birou elegant și confortabil, echipat pentru afaceri, având la dispoziție toate elementele ce-i erau necesare unui om de afaceri de mare anvergură. Pe masă lui se aflau rapoarte asupra tirajului, rapoarte asupra veniturilor obținute din publicitate, contracte etc. Încă mai existau, e drept, oameni de presă care erau interesați, în special, de activitatea editorială a publicațiilor pe care le conduceau, dar numărul acestora era foarte mic. Un astfel de om nu putea fi decât foarte bogat, pentru a-și putea permite acest capriciu, așa cum un altul, din aceeași categorie a oamenilor foarte bogați, își oferea un iaht sau un grajd de cai de curse. Editorul care era preocupat mai mult de afinitățile politice decât de tirajul publicației sale devenise o raritate.

În general, tirajul este ceea ce interesează pe cel care conduce un ziar modern, iar un ziar de succes trebuie să aibă, în primul rând, *un aparat informativ bine dezvoltat și bine organizat*. Acest *aparat informativ* reprezintă, de fapt, *scheletul* unui ziar modern. Ralph Blumenfeld sublinia în textul său ideea că trebuie făcută o distincție *între informație și versiune*. Dacă *versiunea* era menținută în coloanele ziarului, exista riscul ca ea să se dezvolte în așa măsură încât să fie capabilă să *înăbușe civilizația*:

„Informația rapidă și reală, nu versiunea, trebuie să formeze linia de conducere a unui ziar. Prin informații, înțeleg actualități, evenimente, care au avut loc sau care sunt în preajmă să se producă – fapte și întâmplări ce interesează pe cititori, despre care aceștia vor să fie sau ar trebui să fie informați. Un cutremur de pământ în Japonia, o nouă descoperire sau invenție, asasinarea unui personaj marcant, falimentul unei bănci, căderea guvernului, scăparea unui leu dintr-o menagerie,

---

¹ Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, pp. 12-14.

ravagiile unui ciclon – toate acestea formează informația, care poate fi orice, de la evenimentul ce face epocă până la mica, dar interesanta, întâmplare ce preocupă opinia publică un moment”¹.

Știrile sunt, spunea Blumenfeld, relatări precise, referitoare la orice eveniment de interes public sau uman. Ziarul trebuie să fie, în primul rând, un organ care răspândește aceste știri. Opiniile, criticile și sfaturile abundă în ziarele moderne și ele sunt principala sursă a imensei influențe pe care ziarul o exercită, dar ele nu sunt informații. Ele sunt subordonate informațiilor în viața ziarului. De-a lungul timpului, unii editori și-au menținut ziarele la forma pur informativă:

„Ziarele populare care au luat ființă în America, în cursul secolului al 18-lea, erau aproape numai ziare informative, lăsând rar loc articolelor de fond, comentariilor sau expunerilor de păreri. În secolul actual însă, cu democratizarea presei, ziarele au revenit în mare parte la această formulă. De unde acum câteva decenii lumea cumpăra ziarele pentru articolele lor de fond și pentru principiile politice pe care le exprimau, astăzi, le cumpără pentru informațiile lor și pentru modul în care le servesc”².

Presa s-a dezvoltat ca un proces organic, în complexa viață a civilizației moderne. Ea nu reprezintă o creație arbitrară, care a fost impusă omenirii. Primul ziar a luat ființă pentru că oamenii aveau nevoie de știri. Din acest motiv, un ziar poate să existe doar dacă conține, în primul rând, știri. Pe lângă știri, ziarul mai poate avea în paginile sale, e drept, și alte elemente. Cum însușirile fundamentale ale informațiilor sunt invariabile, cererea de știri e și ea invariabilă. Ziarele nu au creat nevoia de știri, ci au satisfăcut această nevoie.

De-a lungul marilor evenimente și transformări istorice, natura umană a rămas, se arată în textul lui Blumenfeld, mereu aceeași. Din acest motiv, pe oameni îi interesează astăzi ceea ce i-a interesat întotdeauna. Ziarul modern le aduce cititorilor *un rezumat de istorie mondială contemporană.*

Cronicarii antichității, care dădeau o veste, într-o manieră concisă și într-un stil elegant, erau, fără îndoială, gazetari. Cei mai mulți dintre gazetarii epocii în care apărea articolul citat aici erau, credea Blumenfeld, sub nivelul acelor cronicari, pentru că, deși erau în stare să scrie romane, ei nu știau să servească cititorilor o informație:

¹ Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, p. 12.

² Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, p. 12.

„Dacă, prin ceea ce se numește un concurs de împrejurări, le cade în mâini un subject de reportaj, se simt obligați să-l dramatizeze, să-l împodobească cu adjective și să-l încarce cu superlative, până când își pierde caracterul informativ, devenind un mic foileton de roman senzațional, încărcat de titluri compacte și zeci de subtitluri. Avem aici însă o consolare: senzaționalul modern nu e nimic pe lângă senzaționalul secolului al 16-lea”¹.

Gazetar e acela care nu numai că alege gazetăria ca profesie, dar și înțelege ce e gazetăria. Adevăratul gazetar cunoaște cel puțin două limbi străine, știe să scrie corect în limba maternă și deține cunoștințe temeinice de istorie. Gazetarul nu trebuie să fie în mod neapărat o *enciclopedie ambulată*, dar trebuie să fie în stare să nu se lase încurcat de niște *chestiuni simple de geografie sau de istorie politică*. În epoca în care apărea articolul lui Blumenfeld, foarte mulți dintre cei care se considerau ziariști nu răspundeau nici pe departe exigențelor rneseriei de gazetar:

„Cuvântul gazetărie se aplică unui larg și extrem de variat domeniu de activitate publicistică. Eseistul, ale cărui elucubrații apar din timp în timp într-o publicațiune săptămânală sau lunară, se consideră și-i place să fie considerat gazetar. Cel care scrie articole de fond, corespondentul special, directorul, subdirectorul, reporterul și chiar cel care înregistrează mesajele telefonice – sunt gazetari. Astfel stau lucrurile în America și Anglia. În Europa, termenul are un înțeles și mai larg, pentru că, aici, aproape fiecare politician este un gazetar plătit sau neplătit”.

Directorul unei gazete trebuie să întrunească cu atât mai mult condițiile precizate mai sus dacă vrea să aibă succes în activitatea sa. În secolul al XIX, se arăta în aceeași sursă, *ziarele erau impersonale și anonime*. Puțini erau cei care cunoșteau numele celor care conduceau marile gazete sau al celor care scriau *principalele articole de fond*, acestea fiind mai mereu nesemnate.

Directorii evitau orice contact cu lumea, stând în birouri ermetice închise. Reporterii, deși purtau tot timpul un carnețel în buzunar, erau *cu totul lipsiți de originalitate și inițiativă*. Maniera în care se făcea gazetărie atunci *consta în interzicerea oricărei inovații în caracterul și forma unui ziar*. Era considerat vulgar și contrar celor mai bune tradiții ale gazetăriei tot ce ieșea din convențional și tindea să aducă ziarului o notă luminoasă, să-i ușureze caracterul sau să-l facă mai amuzant. Marile ziare rămâneau *rigid politice, de o uniformă seriozitate, greoaie și respectabile*, și nu

---

¹ Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, p. 13.

încercau să stabilească relații umane cu cititorii lor, să se întrețină cu ei, să atace acele laturi de largă și universală umanitate.

Lucrurile s-au schimbat în urma unei lupte aprigi, care a durat câțiva ani și care a fost dusă, ca în orice alt domeniu, între ziaristi tineri, adică cei inovatori, și ziaristi bătrâni, adică cei conservatori¹.

Despre însușirile speciale ale ziarului modern vorbea, în 1932, și Em. Pauker, directorul administrativ al ziarelor *Adevărul* și *Dimineața*. El spunea că ziarul, a cărui viață nu e mai lungă de o zi, conține în paginile sale un nebanuit consum de energie, de muncă și de inteligență. Ziarele erau fie politice, fie de informații. Ziarele politice aveau tiraje mici, dar zarele de informații puteau înregistra tiraje fantastice. Comparativ cu ceea ce se întâmpla în alte țări, tirajele ziarelor de la noi erau mici. Acest fapt reprezenta una dintre consecințele analfabetismului, care putea fi întâlnit la mulți dintre români².

3. Cetățeanul bun citește ziare

Cetățeanul bun și vrednic are datoria, se arăta într-un articol publicat în *Gazeta Transilvaniei*, în 1932, să citească, în fiecare săptămână, cel puțin o gazetă. Această datorie reprezintă, de fapt, una dintre condițiile de care depinde dezvoltarea unei societăți. Cine nu îndeplinește măcar această condiție, *dă dovadă de multă sărăcie sufletească și de o vinovată neînțelegere a vremurilor în care trăiește*. Românii citeau puțin atunci.

Intelectualii reușeau să îndeplinească, într-o manieră onorabilă, obligația morală de a citi gazete. Cei cu dare de mână își făceau abonament pentru un ziar zilnic sau pentru o gazetă săptămânală. Cei care nu își permiteau un abonament, aveau grijă să nu lase să treacă prea multe zile până când să cumpere o gazetă de la un chioșc de ziare. Nu era la îndemâna oricui să plătească zilnic trei lei pentru un ziar. Cei care nu-și puteau cumpăra un ziar, făceau cumva și, până la urmă, răsfoiau câte un ziar pe la vreo cafenea sau pe la vreun cazino. Asta nu înseamnă că, se arată în textul din *Gazeta Transilvaniei*, printre intelectualii români nu existau „hipopotami”, care nu simțeau niciodată *ispita de a parcurge cu privirile coloanele vreunui ziar*. Cu totul altfel stăteau lucrurile când se vorbea despre *muncitorime și plugărime*. În 1932, se

¹ Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, p. 14.

² *** „Cum se organizează un ziar modern. Conferința d-lui Em. Pauker”, în *Adevărul*, anul 45, nr. 14802, 2 aprilie 1932, p. 3.

arată în aceeași sursă, numărul de muncitori și de plugari care cumpărau gazete era mai mic cu 40 de procente față de situația înregistrată cu 3-4 ani în urmă.

„Și cum s-a ajuns aici? Răspundem: Criza s-a accentuat, de 3-4 ani în urmă. Banii s-au rărit, din zi în zi tot mai mult, iar cetățenii au trebuit să-și restrângă și ei cheltuielile, în aceeași măsură. Lucru foarte firesc de altfel. Însă felul cum s-a realizat această restrângere de cheltuieli a fost, în foarte multe cazuri, o greșală de neiertat, fiindcă s-au suprimat, în primul loc, cheltuielile necesitate de trebuințele ideale. Foarte mulți săteni sau meseriași s-au grăbit să reteze din bugetul lor suma ce reprezintă costul abonamentului unei gazete, care abonament, în definitiv, era disparent în raport cu alte cheltuieli, mai puțin îndreptățite, ca fumatul, băutura, podoabe etc., etc. În zadar, căci oamenii noștri au socotit că pot să se lipsească ușor de gazeta ce le venea, în fiecare sâmbătă seara, pe masă, fără să se gândească la pierderea sufletească ce o vor întâmpina pe urma lipsei ei. Și așa, astăzi, în satele noastre, nu mai sosesc decât un număr foarte modest de gazete și la fel printre muncitorii de la orașe. Asta e realitatea”¹.

Această realitate era tristă, pentru că ea era dăunătoare întregului popor. *Înstrăinarea de binefacere și luminile slovei* poate aduce unui popor, spunea autorul textului citat aici, *mai multe rele decât inundațiile, rugina de grâu sau criza financiară*.

4. Din culisele ziaristicii

După încheierea primului dintre cele două mari războaie ale secolului trecut, locul din ziar ocupat până atunci de *romanul foileton* a fost luat de *reportaj*. În presa românească, spre deosebire de ceea ce se întâmpla în presa străină, cel mai dezvoltat dintre *reportaje* era *reportajul politic*². De mare succes se bucura în acea epocă și *interviul*, care la începutul existenței sale a fost considerat *o manieră ieftină și de prost gust* de a face presă³. După Emil Samoilă, realizarea unui interviu nu reprezintă o treabă ușor de făcut, pentru că *interviul reclama din partea ziaristului prestanță, finețe, prezență de spirit și o înaltă conștiință profesională* (Samoilă, 1932, p. 79).

¹ Constantin Hogeia, „Ctitul gazetelor”, în *Gazeta Transilvanie*, anul XCV, nr. 82, 16 octombrie 1932, p. 2.

² *** „Cum se organizează un ziar modern. Conferința d-lui Em. Pauker”, în *Adevărul*, anul 45, nr. 14802, 2 aprilie 1932, p. 3.

³ Ralph Blumenfeld, „Presa”, în *Realitatea ilustrată*, anul VII, nr. 353, 2 noiembrie 1933, p. 14.

În epoca interbelică, exista ideea că, într-o redacție, sunt două tipuri de ziaristi: cei de clasa I, adică redactorii, și cei de clasa a II-a, adică reporterii. Diferența dintre cele două clase era făcută, spuneau susținătorii acestei idei, de faptul că redactorii scriau *articole*, în care comentau realitatea, iar reporterii, prin textele jurnalistice scrise de ei, nu făceau decât să divulge realitatea (Teodorașcu, 2014, p. 85). Discuțiile referitoare la locul pe care reporterul îl ocupa într-o redacție, în raport cu redactorul, au fost numeroase și înflăcărâte (Teodorașcu, 2014, p. 85). Pentru a-și duce la bun sfârșit munca, spuneau unele voci, reporterul nu avea nevoie de *gândire adâncă*, de *cunoștințe vaste*, de *spirit analitic și sintetic* sau de *talent*. Pentru a scrie un reportaj, așadar, reporterul nu avea nevoie de *cap*, ci de *picioare*¹.

4.1. Despre cum poate fi găsit un subiect bun

Documentarea reprezintă condiția indispensabilă a muncii gazetărești. Referitor la valoarea presei din epoca interbelică, unele voci spuneau că, deși existau *condeie bune*, *documentarea era slabă* (Samson, 1979, p. 76). În 1919, Ion Minulescu publica, în ziarul *Viitorul*, articolul „În căutarea unui subiect” (Minulescu, 1969, pp. 166-167). Textul pare a fi o dojană, ceva mai aspră, făcută de autorul său unora dintre gazetarii epocii cuprinse între cele două mari războaie ale secolului trecut, pentru motivul că acei gazetari se plâneau de lipsa subiectelor:

„Putem găsi în fiecare zi câte un subiect nou?... Cine dintre câți ne pretind asemenea subiecte ne pot împrumuta unul măcar, chiar în schimbul unei iscălituri comune de colaborație?... Cei care se plâng de lipsa de subiecte dau probă că nu gândesc îndeajuns. Și cei care nu gândesc îndeajuns, nici nu văd, nici nu aud bine. Căutați subiecte? Coborâți în stradă – în Calea Victoriei sau într-o stradă mărginașe a Capitalei, este același lucru. Coborâți în stradă însă cu intenția de a găsi un subiect și vă asigur că nu vă veți întoarce niciodată *bredouillé* [întoarcerea mohorâtă a vânătorului sau a pescarului care n-a prins nimic] cum zice francezul. Nimic mai ușor decât a găsi un subiect în ziua de azi” (Minulescu, p. 166).

Din ceea ce se vede, din ceea ce se aude, dar mai ales din ceea ce nu se vede și nu se aude, un gazetar poate *extrage*, spunea Minulescu, *subiecte tot atât de variate și de interesante precum peripeziile unui erou din epopee de altădată*. Dojana lui Ion

¹ Titus Devechi, „Reporter și reportajiu”, în *Cuvântul*, nr. 606, Anul III, 8 noiembrie 1926, p. 1.

Minulescu este adresată, în special, *reporterilor de fapte diverse*¹, care, în goana lor după *subiecte originale*, nu văd ceea ce un bun reporter ar trebui să vadă:

„Ei bine, confrății mei au trecut zilele trecute pe lângă un subiect pe care l-au scris și alții, este drept – dar pe care nici nu l-au văzut, nici nu l-au auzit, nici nu l-au cugetat. Ce subiect mai original, mai zguduitor și mai de actualitate decât acela ce ți-l oferă un părinte ce moare când își vede pe fiu-său la Văcărești. Și cu toate acestea nicio gazetă n-a descris scena așa cum ea merită să fie descrisă. Câteva rânduri și atâta tot... Și vă mai plângeți de lipsă de subiecte?... Dragii mei, iertați-mă... dar ceea ce lipsește cu adevărat nu sunt subiectele, ci altceva. E oare nevoie să vă mai spun?” (Minulescu, p. 167).

Presă românească interbelică a avut și gazetarii care nu duceau lipsă de subiecte. F. Brunea-Fox a fost unul dintre acei gazetari. Despre el s-a spus că „a ilustrat reportajul, gen gazetăresc încă nedezvoltat în presa noastră înainte de primul război mondial” (Samson, p. 88). *Reportajul înseamnă multe*, după cum spunea, în 1979, A.P. Samson:

„Înseamnă, de pildă, să te duci la fața locului și să descrii un eveniment care tocmai s-a petrecut sau se petrece, sau să pândești evenimentul care trebuie să se producă dintr-un moment într-altul. Într-un caz ca acesta, când ești Brunea-Fox, și se poate întâmpla să dormi târziu și să-ți scape vestea... morții regelui Ferdinand. Dar atunci, tragi o înjurătură, te remontezi cu o țuică dublă, te duci la castelul Peleş și, în zarva momentului, faci rost de testamentul regelui, pe care îl transmiți ziarului, acoperindu-ți, astfel, un eșec cu un mare succes. Dar sunt și reportaje care nu cer o asemenea îndemânare profesională sau un asemenea risc” (Samson, p. 88).

O altă voce spunea că *meritul lui Brunea-Fox a fost acela că a știut să dea unor fapte mărunte dimensiunea senzaționalului* (Daniel-Brunea, 1979, p. 367). Emil Samoilă arăta că, în cazul *reportajului*, reporterul trebuie să *nareze, detaliat și complet, faptele susceptibile să intereseze pe cititorii unui ziar*. Pentru a putea scrie reportaje care trezesc interesul cititorului, reporterul trebuie să *exploateze actualitatea*. După

---

¹ Iată ce spunea Emil Samoilă despre *faptele diverse*: „Un accident, un incendiu, o crimă, un delict, un naufragiu – iată ce constituie pentru un ziar faptul divers. Relatarea faptelor diverse trebuie să fie făcută cu îngrijire. Ziaristul trebuie să se ferească de clișeele banale, de frazele tipice. Dacă e vorba de un fapt emoționant, de o nenorocire impresionantă, reporterul trebuie să găsească cuvinte de compătimire; dacă e vorba de un accident cășunat de beție, ziaristul va trebui să insiste asupra cauzei nenorocirii, trăgând, pentru cititori și oficialitate, concluzii asupra ravagiilor alcoolismului, iar dacă are de relatat o întâmplare nostimă, să nu ezite a descrie faptul sub o formă umoristică. Reporterul își procură «materia primă» de la autoritățile care centralizează întâmplările zilei. Odată intrat în posesia faptului, ziaristul se duce și la fața locului, spre a culege informațiuni complementare”. [Samoilă, 1932, pp. 85-86]

același Emil Samoilă, *reportajul acoperă evenimentul senzațional, debaterile adunărilor deliberative, faptele judiciare, faptele diverse, ecourile etc.* (Samoilă, pp. 68-69). Brunea-Fox spunea că reportajul *nu e decât o cangă de harponat realitatea, o sondă ce captează conținutul diverselor zone ale realității, iar realitatea, care nu e un produs al imaginației gazetărești, există independent de reporter* (Brunea-Fox, 1979, p. 23). Cine posedă talent în ale ziaristicii *nu are nevoie să abordeze teme spectaculoase, ci o simplă potcoavă:*

„...Ai văzut cum se făurește o potcoavă? Da, e mai greu să «scoți efecte» din bucățița asta modestă de metal, decât dintr-o locomotivă. Aceasta din urmă, ca să zic așa, se impune de la sine, se instalează arătos pe... cinci coloane de gazetă. Potcoava e mai sfioasă, se oferă mai greu și de aceea socot că prezentarea ei e o încercare de virtuozitate pentru un ziarist înzestrat. A aborda numai subiecte elefantice e o deprindere plină de riscuri, o dată și o dată. Fiindcă vine momentul când fatal vei fi obligat să trișezi publicul, să te trișezi pe tine, ridicând ca atleții epuizați haltere de carton” (Brunea-Fox, p. 23).

După evenimentele înregistrate la 23 august 1944, F. Brunea-Fox a început să scrie într-o manieră diferită (Daniel-Brunea, 1979, p. 369).

4.2. Reporteri, reportaje și interviuri

Încă din 1913, ziaristii de la *Gazeta Transilvaniei* anunțau că *reportajul* dădea semne că, în scurt timp, avea să devină *partea cea mai căutată* dintr-un ziar. Cel mai interesant mod de a face un reportaj era, în opinia aceluiași ziaristi, cel al reporterilor americani, care erau dispuși să facă tot felul de nefăcute, pentru a le putea servi cititorilor reportaje interesante¹.

Reportajul a fost ridicat la rangul de *artă*, spuneau unele voci din presa românească, de reporteri precum Ludovic Naudeau, Albert Londres, Jules Huret² etc. Ecourile produse de reportajele lui Albert Londres, de pildă, ajungeau și în ziarele de la noi. Gazetarii români urmăreau cu interes textele publicate de *dibaciul observator*, cum era numit Albert Londres, în cotidianul *Le Petit Parisien*³.

¹ *** „Gazetarii americani”, în *Gazeta Transilvaniei*, anul LXXVI, nr. 87, 21 aprilie (4 mai) 1913, p. 3.

² Ion Darie, „Nedelizarea presei”, în *Țara noastră*, anul V, nr. 27, 6 iulie 1924, p. 845.

³ A se vedea *** „În țara robilor”, în *Cosânzeana*, anul VII, nr. 24, 25 decembrie 1923, pp. 352-353.

Despre *marele reporter* Albert Londres se spunea că a fost *o victimă a reportajului*. Emoția produsă de dispariția celebrului reporter arăta locul pe care *ziaristica de informație* îl ocupa, în 1932, în întreaga lume. Nu le-a fost ușor reporterilor să le impună cititorilor *genul și personalitatea lor*. Unii dintre ei au fost nevoiți să facă adevărate minuni, pentru a trezi interesul cititorilor și pentru a-și face numele *tot atât de celebru ca al vreunui mare scriitor*:

„Ziaristica franceză numără azi câțiva reporteri, cum ar fi Henry Beraud, Albert Londres, Eduard Helsey etc., ale căror articole de informații, publicate în volum, au izbutit să înfrângă timpul, care de obicei nimicește actualitatea zilnică. Supraviețuind evenimentului, anchetele lor s-au afirmat ca operă de psihologie și de literatură, tot atât ca și de reportaj rapid și viu. În ceea ce privește ziaristica anglo-saxonă, titlurile ei de glorie sunt tot în genul tradițional, adică în lovitura de teatru, produsă de informațiunea luată în felul cum fac reporterii la cinema”¹.

În România, foarte apreciat de cititorii ziarelor politice era *reportajul parlamentar*. Dezbaterile Camerei și Senatului erau urmărite zilnic de *reporterii parlamentari*, care erau foarte atenți la modul în care se desfășurau discuțiilor și notau tot ce credeau că i-ar putea interesa pe cititori. În mod obișnuit, *reporterul parlamentar* român făcea *o dare de seamă* în care reproducea, în parte, *textul discursurilor, incidentele, întreruperile și aplauzele*. În alte țări, *darea de seamă* a reporterului parlamentar era ceva mai sintetică, din ea *rezulta numai sensul general al discuțiilor* parlamentare.

Reportajul parlamentar nu mulțumea mereu pe cititor, care dorea să cunoască și atmosfera în care se dădeau luptele parlamentare. Din acest motiv, gazetele politice au introdus în paginile lor și ceea ce a fost cunoscut sub numele de „aspecte parlamentare”, care era un tip de text jurnalistic destul de dificil de scris, dar care se bucura de toată atenția cititorilor. Dificultatea stătea în faptul că, în textul său, reporterul trebuia să redea atmosfera în care a decurs ședința parlamentară la care făcea referire, să le facă participanților caracterizări fugare, dar precise, și să puncteze esențialul problemelor discutate și pitorescul incintei în care a avut loc ședința respectivă (Samoilă, pp. 70-72.).

În cele ce urmează, vom urmări un reportaj, care a fost publicat, în 1932, în revista *Realitatea ilustrată*. Acest reportaj poartă semnătura lui Tudor Teodorescu-Braniște și pare că autorul său l-a scris cu intenția de a le arăta cititorilor adevăratul mod în care se desfășura activitatea *parlamentarului român*. Așadar, cei care aveau prilejul

¹ G.B., „Reportaje senzaționale”, în *Realitatea ilustrată*, anul V, nr. 280, 9 iunie 1932, p. 6.

de a asista, din tribuna publică, la dezbaterile din Camera Deputaților ar fi putut crede că activitatea parlamentarilor se reducea la ceea ce se întâmpla în sala de ședințe. Ce-i drept, dezbaterile din Cameră aveau un farmec aparte, care nu putea fi negat:

„Ici, banca ministerială, care nu este ocupată decât în zilele de «ședință agitată». În mod obișnuit, un singur ministru – rareori sprijinit de un subsecretar de stat – urmărește discursul deputatului înscris la cuvânt. Dincoace, tribuna prezidențială, secretarii, funcționarii etc. Iar sub această tribună, masa stenografilor, care ies pe rând din cușca lor, ca niște cârțițe neostenite. În fața tribunei prezidențiale, scaunele deputaților. Dacă e ședință mare, nu vezi un loc liber: vin și senatorii, care abandonează cu ingraturitudine liniștea «maturului corp», ca să asculte un discurs de mare linie polemică și ca să-și aducă aminte de vremea când erau deputați, când întrerupeau, în fiecare clipă, pe orator și când strigau cu elan, după împrejurare: «jos» sau «bravo». Vin și șefii de cabinet – și, vai, Doamne! sunt din ce în ce mai mulți! – la ședințele mari ale Camerei. Băieți tineri vin să învețe cum să se comporte în ziua în care vor fi deputați. Fiindcă în fiecare deputat doarme un fost șef de cabinet; în fiecare senator – un fost deputat; în fiecare ministru – un senator de drept...”¹.

Oricât de interesante erau marile dezbateri parlamentare, *adevărată Cameră* nu se afla în sala de ședințe, ci în altă parte. Ceea ce putea fi văzut din tribuna publică nu reprezenta *realitatea*, care se afla în altă parte. Ea trebuia căutată în *culisele Camerei*, dar omul de rând, care se afla în tribuna publică după ce un prieten deputat sau un prieten care era prieten cu un deputat i-a făcut rost de un bilet de intrare, nu avea acces acolo:

„Jur-împrejurul incintei, un culoar circular. [...] Pe acest culoar, canapele comode în care – dacă faci imprudența să te așezi – te prinde pe dată somnul. [...] Aci se plimbă deputatul liberal cu cel țărănist, braț la braț, după ce – în incintă – s-au acuzat reciproc de hoție, în admirația dv., acelor din tribuna publică. Ceea ce vă spun nu este o exagerare. Toate marile dueluri oratorice se sfârșesc cu o limonadă la bufet, cum toate duelurile cu pistolul se termină cu un pahar cu lapte la Flora. «Adversarii nu s-au împăcat pe teren». Asta înseamnă că s-au împăcat la Flora. Iar în stilul reportajelor parlamentare, «tumulț» și «suspendare de ședință» înseamnă un scurt răgaz acordat celor doi oratori adversi, pentru o promptă împăcare la bufet”².

¹ Tudor Teodorescu-Braniște, „Culoarele Camerei. Din carnetul unui cronicar parlamentar”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 263, 11 februarie 1932, p. 13.

² Tudor Teodorescu-Braniște, „Culoarele Camerei. Din carnetul unui cronicar parlamentar”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 263, 11 februarie 1932, p. 13.

Un adevăr care nu era accesibil oricui era reprezentat de faptul că *bufetul și culoarul* Parlamentului aveau o mare importanță în viață politică românească. La bufet și pe culoar se întâmplau lucrurile cu adevărat importante. La bufet și pe culoar erau puse la cale *intrigile și loviturile*:

„Aci, ministrul X face o declarație senzațională, pe care urechea indiscretă a gazetarului o prinde din zbor, stiloul lui o fixează pe hârtie, iar rotativa o va răspândi mâine în toată țara, de la Sighet până la Soroca. Ministrul o va dezminți, firește. Fiindcă declarația era prea sinceră. Fusese făcută între patru ochi. Nu era destinată publicității... Numai că dezmințirea vine prea târziu! Declarația și-a produs efectul. Nu fiindcă a fost aflată de cititori. Ci fiindcă a aflat-o cel «vizat», singurul care nu trebuia s-o afle”¹.

Singurele știri adevărate, perfect adevărate, erau, spune Tudor Teodorescu-Braniște, știrile dezmințite.

Pe culoarele Camerei se obțineau, la iuțea, rezoluții, pe care deputatul solicitator nu le-ar fi putut cuceri de la un ministru în calmul unei audiențe, iar motivul era acela că *miniștrii erau mai bine dispuși la Cameră decât în cabinetele lor ministeriale*. Treaba se rezolva și mai repede dacă, „din întâmplare”, solicitatorul avea la el petiția în ziua în care ministrul a cărui semnătură îi era necesară *urma să-și rostească marele lui discurs* și, prin urmare, avea nevoie să primească, în sala de ședințe, cât mai multe *aplauze călduroase și sincere*:

„Situția unui ministru în incintă se fabrică pe culoar. Cu cât mai amabil pe culoar, cu atât mai bine primit în incintă... Și tot aici, în sala pașilor pierduți, în biblioteca unde nimeni nu citește o carte, șefii opoziției pun la cale acordurile de mâine și aplanează certurile de azi. Tot aici este și micul chioșc de țigări, iar în fața lui, măsuța pe care se vând ziarele de după amiază. Confort modern: nu trebuie să lipsească nirnic. Un deputat, care are în buzunar țigări fine și ziare multe, poate cuceri oricând pe un ministru. În clipa în care ministrul va voi să controleze o informație în cutare gazetă, deputatul i-o va oferi prompt. Ministrul a fost scutit de cei zece pași până la măsuța cu gazete... [...] Trei lovituri de acestea și X va fi subsecretar de stat. Mai ales dacă are și îndemânarea de a oferi la timp o țigară, pe care ministrul zadarnic o caută în tabacherea goală!”².

¹ Tudor Teodorescu-Braniște, „Culoarele Camerei. Din carnetul unui cronicar parlamentar”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 263, 11 februarie 1932, p. 13.

² Tudor Teodorescu-Braniște, „Culoarele Camerei. Din carnetul unui cronicar parlamentar”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 263, 11 februarie 1932, p. 13.

Ne vom îndrepta atenția acum asupra *interviului*, care ocupa un loc foarte important în viața unui ziar, pentru că el îi dădea gazetarului posibilitatea de a intra în contact cu *puternicii zilei*. Interviul reprezenta baza carierei unui reporter. Publicarea unui *interview de senzație* le-a adus multor reporteri transformarea din gazetari de rând în staruri ale presei. De cele mai multe ori, *interviul de senzație* nu era ușor de obținut, iar reporterul era nevoit să născocască *stratageme ingenioase*, adică *vicleșuguri profesionale de o mare iscusință*, pentru a putea vorbi cu personalitățile care refuzau să dea interviuri. *Mijloacele întrebuițate* de un reporter egiptean, pentru obținerea unor *interviuri de senzație*, erau dezvăluite într-un text publicat, în 1932, în revista *Realitatea ilustrată*.

Noi vom urmări doar două exemple ale modului în care acționa acest gazetar. Primul exemplu e despre cum a reușit reporterul egiptean urmărit de noi să-i ia un interviu lui Mahatma Gandhi:

„Port Said. O mulțime imensă este postată pe chei, pentru a vedea sosind marele pachebot, care duce pe Gandhi în Engiltera. Mă găseam, în dimineața aceea, cu d[omnul] Merton, confratele meu de la *Daily Telegraph*. Trebuia să ajungem pe bord înaintea publicului și, mai ales, înaintea gazetarilor. D[omnul] Merton avea o recomandatie pentru direcția serviciului sanitar, a cărei șalupă are acces la navă cu un sfert de oră înaintea celorlalte. Trecând drept secretarul d-lui Merton, luăm loc în ea și obținem de la celebrul «leader» informațiile cele mai interesante. De pe chei, confrății, care văzuseră stratagema noastră, ne priveau furioși. Aveau și de ce”¹.

Al doilea exemplu e despre cum același reporter a obținut un interviu de la Charlie Chaplin:

„Era inevitabil ca din puținele momente petrecute la Cairo, Charlie să-și rezerve timp și pentru vizita Piramidelor și a Sfinxului. Mai înainte, câțiva gazetari îl văzuseră, se întreținuseră cu el, dar, voind a avea câmp mai liber pentru un interviu, am judecat calmul deșertului drept cel mai priincios pentru acest lucru. Cu mult timp înaintea lui Chaplin, mă găseam la picioarele Piramidelor. Trei cămile erau acolo și ele se distingeau prin grija pe care conducătorii o avuseseră de a le înveșmânta și a le ferchezui. M-am apropiat de conducătorul lor.

– «Așteptați pe Charlie Chaplin?»

– «Da, domnule. Celelalte două cămile sunt pentru fratele și pentru secretarul său».

---

¹ M.N., „Din culisele ziaristicii”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 296, 29 septembrie 1932, p. 11.

– «Nu pentru mine?»

– «Imposibil».

– «Ține douăzeci de plăștri și aranjează cum poți».

După o jumătate de oră, iată-mă mergând, în tăcere, alături de celebrul actor. În spatele nostru, vin Sidney Chaplin și secretarul japonez al lui Charlie. Până aici, n-am adresat niciun cuvânt actorului. El mă ia drept o călăuză discretă. În sfârșit, când mulțimea, care ne urmase un moment, se îndepărtase, am profitat de liniștea pustiului, pentru a avea o lungă convorbire cu «Pelerinul»¹.

Și reporterii de la noi puteau să obțină *interviuri de senzație*. În 1940, într-un reportaj publicat în *Almanahul ziarului „Curentul”*, un gazetar de la *Curentul* le explica cititorilor *cum se ia un interviu pe furtună*² unui fost rege, care se ferește de oamenii din presă. Primul obstacol pe care a trebuit să-l depășească reporterul român a fost reprezentat de portarul hotelului la care el era cazat. Abia după ce a primit un bacșiș apreciabil acest portar a acceptat să-i facă rost gazetarului de un bilet de călătorie pentru vaporul cu care fostul rege al Albaniei Ahmed Zogu și suita sa urmau să călătorească de la Riga la Stockholm. Hotărârea fostului suveran albanez de a părăsi Riga fusese luată cu doar câteva ore înaintea plecării vaporului și, din acest motiv, puțini oameni știau ce urma să se întâmple. În ciuda acestui fapt, într-un timp foarte scurt, au fost vândute toate locurile la cabine, iar reporterul de la *Curentul* s-a văzut nevoit să se mulțumească cu un bilet de clasa a III-a, iar asta însemna că el urma să călătorească timp de 22 de ore, cât dura voiajul Riga-Stockholm, pe punte. Dar, cum spunea chiar gazetarul urmărit de noi, un reporter bun este pregătit să îndure multe, pentru a pune mâna pe un *material de senzație*, mai ales că la bordul vasului nu se mai afla niciun ziarist. Fermitatea cu care reporterul acționa se datora și faptului că Ahmed Zogu, *de când își începuse călătoria sa spre o „țintă necunoscută”*, refuza să vorbească cu ziariștii. Reporterul se afla în fața unei bune ocazii de a *prinde o senzație*:

„Cu câteva minute înaintea plecării vaporului, sosi, în sfârșit, și Ahmed Zogu, în tovărășia frumoasei Geraldine, urmat de o suită numeroasă; era așteptat de un grup de curioși, care, prin nu știu ce mijloace, aflaseră de plecarea fostului suveran, găzduit câteva zile în capitala Letoniei. Fix la ora 12, plecă micul vapor alb din portul Riga, urmărit de urale călduroase ale letonilor. Câteva aparate fotografice reținuseră

¹ M.N., „Din culisele ziaristicii”, în *Realitatea ilustrată*, anul VI, nr. 296, 29 septembrie 1932, p. 11.

² Antoniu T. Chilts, „Cum se ia un interviu pe furtună...”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, 1940, p. 175.

această clipă. Ahmed Zogu și Geraldina zâmbeau în fața obiectivelor ațintite asupra lor. Nu mă grăbisem deloc, știind că, în afară de mine, nu mai există niciun alt ziarist pe bord și că, în cele 22 de ore ce urmează să stăm «împreună», voi avea destule ocazii să mă adresez ex-regelui, pentru o declarație. Deocamdată, admiram priveliștea fermecătoare oferită de Golful Riga, care strălucea în razele soarelui ca o oglindă. Deasupra noastră, se întindea un cer senin, cum numai rareori întâlnești în țările nordice, în special deasupra Balticeii, de obicei neliniștită”¹.

Deși reporterul vrea să le creeze cititorilor impresia că, la începutul călătoriei cu vaporul, nu era deloc interesat de ceea ce făcea fosta familie regală, care era, în permanență, *păzită de o gardă personală și înconjurată de câțiva secretari*, din textul său se poate înțelege că el știa tot timpul în ce loc se afla *subiectul său de interviu*. Decizia lui Ahmed Zogu de a merge în salonul de clasa I, pentru a-și satisface pofta de cafea, a fost pentru reporterul nostru semnalul că el trebuie să *intre în acțiune*:

„Mă adresai unuia dintre secretari, care nu vorbea decât albaneza și o franceză oribilă, expunându-i dorința mea de a obține o declarație de la Majestatea Sa, afirmându-i că am făcut voiajul pentru acest scop. Omul, cu mare greutate, mă înțelesese, în fine, și promise că va întreprinde tot ceea ce este posibil pentru atingerea scopului. Trecu o oră, mai trecu una, către seară însă, mă adresai unui al doilea secretar, care însă nu vorbea decât engleza, tot atât de teribil cum colegul lui vorbea franceza. Și acesta mă asigură de concursul lui, însă până seara la ora 7 nu se întâmplă nimic, adică nimic pentru scopurile urmărite de mine, căci, altfel, se produse o întâmplare menită să te scârbească de orice călătorie pe Marea Baltică, care voia din ce în ce să dovedească renumele ei urât și blestemat atât de marinari, cât și de pasageri. În timpul cât așteptam un rezultat favorabil în fața ușii salonului ocupat de Ahmed Zogu, cerul, atât de senin la plecare, se întunecase, nori plumburii se îngrămadiseră deasupra noastră și comandantul vasului nu făcea niciun secret din certitudinea că peste scurt timp vom intra în furtună”².

Imediat ce vaporul a început să *danseze pe valurile înfuriate*, cei mai mulți dintre pasageri, printre care și Ahmed Zogu, s-au retras în cabinele lor. Fiind convins că în acea seară nu își mai putea face meseria, reporterul a luat decizia de a se retrage în

¹ Antoniu T. Chilts, „Cum se ia un interviu pe furtună...”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, 1940, p. 175.

² Antoniu T. Chilts, „Cum se ia un interviu pe furtună...”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, 1940, p. 175.

barul vaporului. În acest bar a apărut, până la urmă, ocazia pe care gazetarul român o tot căuta:

„După scurt timp, își făcut apariția și Excelența Sa ministrul Martini și, cum eram numai în doi, și dată fiind situația dansului neplăcut al vaporului, era firesc să-i adresez câteva cuvinte, în legătură cu răul de mare. Nu trecură cinci minute de discuție și mă adresai lui cu dorința mea. Când îi spuneam de «Curentul», se uită la mine lung și neîncrezător, apoi îmi spuse două cuvinte, într-un stil românesc impecabil:

– D-ta, vorbești românește?

Era rândul meu să rămân cu gura căscată, auzind o vorbă românească chiar aici, în această împrejurare imposibilă, de la un fost ministru albanez.

– Mă scuzați Excelență, dar de unde cunoașteți limba românească? Îl întrebai eu, rămas extrem de surprins. Fii serios, băiete, sunt bucureștean, născut și crescut, și nu puține geamuri am spart eu cu mingea pe la casele din capitala României...

Dimineața, înaintea sosirii la Stockholm, am fost primit de Ahmed Zogu, pe puntea de comandă a vasului, într-o audiență de 30 de minute, primind o declarație pentru care am fost nu numai invidiat, dar și asaltat de colegi ai diferitelor națiuni, adunați în port¹.

Fostul ministru albanez și-a respectat promisiunea făcută reporterului de la *Curentul*, iar Ahmed Zogu nu a vorbit, în acea dimineață, cu niciun alt ziarist.

5. Cuvinte de final

Când românii au putut avea *ziare naționale*, cele mai multe dintre aceste ziare nu erau *gazete de informații*, ci *gazete politice* (Bacalbașa, 1922, p. 172). Prin *ziar*, românii din toate straturile sociale au ajuns să cunoască ideea de *libertate* și ideea de *egalitate*². Cu timpul, *informația* a pus stăpânire pe paginile ziarelor românești³. Puțini erau însă cei care înțelegeau cu adevărat câtă *risipă de pasiune* implica *munca anonimă a unui reporter*, care, printr-un reportaj, printr-o știre, contribuia în mod substanțial la succesul unei gazete. Reporterul *era adesea silit să rămână anonim* și,

¹ Antoniu T. Chilts, „Cum se ia un interviu pe furtună...”, în *Almanahul ziarului „Curentul”*, 1940, p. 175.

² *** „Apariția primului ziar românesc”, în *Răsăritul nostru*, anul III, nr. 27, aprilie 1934, p. 1.

³ Pamfil Șecaru, „O directivă nouă”, în *Cuvântul*, nr. 301, Anul II, nr. 301, 6 noiembrie 1925, p. 1.

din acest motiv, spunea Pamfil Șeicaru, se întâmpla, uneori, ca nici măcar colegii săi de redacție să nu știe că lui i se datora izbânda înregistrată de gazetă într-o anumită zi¹. Credem că e potrivit să spunem aici și că, după același Pamfil Șeicaru, breasla gazetarilor a fost și va rămâne o *breaslă nedreptățită*, pentru că actele de justiție ale gazetarilor s-au aflat și se vor afla mereu *în umbra tuturor bănușelilor*². În plus, când țara se află în împrejurări grele, ziariștii plătesc mereu cei dintâi. Așa cere, spunea N. Carandino, onoarea meseriei (Carandino, 1992, p. 191).

Referințe bibliografice

Bacalbașa, C. (1922). Ziaristica română din zilele noastre/ Romanian Journalism Nowadays; an afterword to N. Iorga's *Istoria presei românești/ The History of the Romanian Press*. București: Atelierele Societății Anonime „Adevărul”.

Brunea-Fox, F. (1979). *Reportajele mele/ My Reportages. 1927-1938*. București: Editura Eminescu.

Chilts, Antoniu T. (1940). „Cum se ia un interviu pe furtună...”/ “How One Should Take an Interview during a Storm...”, in *Almanahul ziarului „Curentul”*.

Daniel-Brunea, L. (1979). Postfață/ Afterword to la F. Brunea-Fox' *Reportajele mele/ My Reportages. 1927-1938*. București: Editura Eminescu.

Iorga, N. (1922). *Istoria presei românești/ The History of the Romanian Press*. București: Atelierele Societății Anonime „Adevărul”.

Minulescu, I. (1969). *Bucureștii tinereții mele... Reportaje și impresii/ The Bucharest of My Youth... Reportages and Impressions*. Anthology by Mioara Minulescu, Afterword and Notes by Emil Manu. București: Editura Tineretului.

Samoilă, E. (1932). *Ziaristica/ Journalism*. București: Atelierele „Adevărul”.

Samson, A.P. (1979). *Memoriile unui gazetar/ The Memories of a Journalist (1927 - 1937)*. București: Cartea românească.

Șeicaru, P. (1931). „Presă contemporană și comuniunea cu cititorii”/ “The Contemporary Press and the Communion with its Readers”, in *Almanahul ziarului „Curentul”*. București: Tiparul românesc.

Teodorașcu, F. (2014). *Pamfil Șeicaru*. București: Editura Ars Docendi.

*

Arhiva revistei/ The archive of the magazine *Cosânzeana* (anul/the year 1923);

Arhiva revistei/ The archive of the magazine *Realitatea ilustrată/ The Illustrated Reality* (anii/the years 1932 și/and 1933);

¹ Pamfil Șeicaru, „Răsplată profesională”, în *Cuvântul*, anul al IV-lea, nr. 606, 8 noiembrie 1926, p. 1.

² Pamfil Șeicaru, „Răsplată profesională”, în *Cuvântul*, anul al IV-lea, nr. 606, 8 noiembrie 1926, p. 1.

Arhiva revistei/ The archive of the magazine *Țara noastră/ Our Country* (anul/the year 1924);

Arhiva ziarului/ The archive of the newspaper *Adevărul/ The Truth* (anul/the year 1932);

Arhiva ziarului/ The archive of the newspaper *Cuvântul/ The Word* (anii/the years 1925 și/and 1926);

Arhiva ziarului/ The archive of the newspaper *Gazeta Transilvaniei/ Transylvania's Newspaper* (anii/the years 1913 și/and 1932);

Arhiva ziarului/ The archive of the newspaper *Răsăritul nostru/ Our Sunrise* (anul/the year 1934).